Bogár István

(Őcsény.1923. május 18.-Szekszárd, 1990. október 05.)

Őcsényben született 1923. május 18.-án. apai és anyai ágon is őcsényi középparaszti családból származott, a Bogár és a Deák család évszázadok óta Őcsényben élt és él ma is.
Munkásságában nagy szerepe volt családjának, apainagyanyjának, dédapjának, valamint Édesanyjának, Deák Sárának. "Az első kép életemből nagyanyám mindig vidám, mosolygó arca. Mellette ülök, hallgatom nótáit, meséit, ő szerettette meg vélem Sárköz kincseit, a sok mesét, ezerszínű dalait. S most, mikor már nem vár haza, köszönöm meg néki értékes ajándékait, Megtaított, hogyan kell szeretnem népem, népem hagyományait. Megtanultam dalolni, hogyan kell valamit igazán szeretni .... Megmutatta mi kell ahhoz, ha valaki el akar érni valamit .... Esténként a tűznek pislákoló lángja mellett mesélt a régi Sárközről, történetéről, szokásairól, babonáiról ... Különösen a gyermek nevelésére vonatkozó hiedelmek maradtak meg emlékezetemben ... "

Bogár István elemi iskolai tanulmányait szülőfalujában végezte, majd Szekszárdon járt polgáriba. A Nagykőrösi Református Liceum és Tanítóképző Intézetben tanítói képesítést szerzett 1943-ban. Néprajzi gvűjtőmunkára Csikai Pál tanár ösztönözte.
1943-tól kántortanító Sárpilisen, 1948-1971 között az iskola igazgatója. A sárpilisi kántortanítói állásra 1943-ban négy jelölt pályázott: Bogár István, Borda János, Hatla József tanító és Hargitai Bálint. Nevezettek kántorpróbára meg is jelentek, a választók egyhangúlag Bogár István megválasztása mellett döntöttek. Így emlékezik ezekre az időkre
önéletírásában, nagyanyja emlékét idézve:
"Alig győztem raktározni a sok szépet Sárpilisen. Közben az idő elszaladt. Vágyam teljesült, tanító lettem. Szüleim, amikor beirattak a tanítóképzőbe úgy gondolták, mire végzek jó leszek tanítónak Sárpilisre, mert ott már úgyis öreg a mester. Így is történt. **1943. október l-én nagy öröm ért. Sárpilisi tanító lettem**. Saját testvéreim közé kerültem: Vártak is tárt karokkal. Hogyne vártak volna,

„Hiszön a mi fiunk ... " - mondták. - Ismerjük régön már, nagy szégyön lönne, ha más faluba köllene neki mönni. Nem olyan, aki lenézi Sárpilist kicsiségéért. Nem törődik azzal, hogyha sárköziek azt állítják, hogy "a terömtéskor Pilist az isten alul tartotta, mikor az ámen t kimondta."

Valami igazság volt e szólás-mondásban. Mindössze 130 ház, 800 lakos. Sárköz legszegényebb községe. A nevére sem hozott szégyent, mert mindenütt sár meg sár, térdig érő, vendégmarasztaló sár. Járdán csak egy utcában lépegethetett a járókelő. A többiben a szalmával bélelt facipő, sőt még a zsíros csizma is elmerült. A villanyt már húsz évvel azelőtt élvezte a többi sárközi község. Itt pislákoló lámpafény, gyertyafény vetődött az utcára. Kacsa- és lóúsztató a falu közepén két méteres vízzel. Az idegen, aki erre tévedt, azt hihette, hogy az ezer tó országában jár-kel.
("Itt jegyzem meg most egy kicsit pirulva, - írta Bogár István - hogy Sárpilis akkor láttam én is először, amikor tanító lettem. ") Hol és hogyan művelődhetett a lakosság? Kultúrház nem
volt. Kocsma kettő. Az egyik az " Olvasókör" nevet viselte. Volt vagy 2-300 kötetes könyvtára. Érték benne Jókai, a többi a "Milliók Könyve" és a ponyvairodalom legjava, valamint elavult gazdasági könyvek az akkori Földművelésügyi Minisztérium ajándékai. Az Olvasókör egyik terme volt a színházterem. Földes, kicsiny színpaddal. Előadás alkalmával, aki ülni akart, vitte magával a széket. Az iskola sem mutatott jobb képet. Egy kis sötét, lyukas padlójú tanteremben százéves padokban szorongott 40-50 tanuló egy tanító keze alatt.
Középiskolában hárman érettségiztek. Ezek közül kettő a tanító fia volt. A népiskola hatodik osztályáig is csak a tanulók 50 %-a jutott el. Az egész faluban mindössze 2-3 telep es és 4-5 detektoros rádió szólt a lakásokban. A falu bejáratánál állt egy épület, amilyennel a többi sárközi község nem dicsekedhetett. Egy gyümölcsaszalót építtetett az akkori főjegyző, Jákob Konrád. Az aszalóhoz gyümölcs is kellett. Lett is. A maga nyolcvan holdas birtokán ültetett egy hold gyümölcsöst. Aszalni azonban az új építményben sohasem aszalt.

Ilyen körülmények között, de új iskolaépületben kezdte Bogár István sárpilisi tanítói munkáját.
1944. augusztus 30-án feleségül vette az őcsényi Lovas Évát, kivel haláláig boldog házasságban élt. Október 20-án behívták katonának, tanítói végzettségének megfelelően karpaszományos kiképző iskolába küldték, először Pécsre, majd az orosz előretörések miatt Ausztrián át Németországba került, ahol századának maradványaival amerikai hadifogságba esett.
Hazatérése után (1946. márc.) újra kezdett tanítani a pilisi iskolában. Itt keze alól több generáció került ki, apa fiú, anya leány és fordítva. E munka mellett a falu népművelési lehetőségeinek is alakítója lett.
A népi együttessé alakult sárpilisi dalos kart 1971-ig vezette Bogár István. Ez alatt Kiváló Együttes címet, valamint Szocialista Kultúráért kitüntetést kapott a csoport.
Együttes művészeti vezetője. 1971-től a Tolna Megyei Tanács VB Művelődési Osztályán néprajzi felügyelő.
1975-től, nyugdíjba vonulásáig, 1983-ig a Szekszárdi Babits Mihály Művelődési Központ főmunkatársa. Segítő munkát végzett, szakmai tanácsokkal **látta** el Tolna megye valamennyi népi együttesét, népdaléneklő csoportját.
1966-ban megszervezője volt a Sárközi Napok, majd a Sárközi Lakodalom rendezvényének, amelyet 1983-ig szervezett.
Az 1966-ban tartott rendezvényt a Sárpilisi Népi Együttes megalakulása 20. évfordulójának tiszteletére szervezték meg. Erre az időre már a környező sárközi falvak: Őcsény, Decs, Alsónyék is rendelkezett hagyományőrző együttessel, népdalkörrel, tánccsoporttal. A pilisi jubileum megünneplésének ötlete találkozott egy, a többi sárközi faluban is megfogalmazódó igénnyel: egy nagy, az egész Sárközt átfogó rendezvénysorozat tervéveI. 1966 júniusában a sárpilisi új szabadtéri színpadon nyitotta meg a rendezvénysorozatot az akkori külügyminiszter, Péter János, aki alsó nyéki származású volt. A Sárközi Napok keretében, ,,20 éves a Sárpilisi Népi Együttes" címmel kiállítás nyílt a pilisi iskolában. Képek, újságcikkek, filmek mutatták be az együttes 20 esztendejét, s a néprajzi gyűjtő munkát és kutatást. A rendezvény mérlege: Kilenc napos zsúfolt program, jól sikerült találkozók, öt kiállítás, tíz rnűsoros est, bemutató, négy filmvetítés a Sárköz falvaiban. Néprajzkutatók tanácskozásai, úttörő-találkozó, három nagy sikerű bál, több mint harminc különböző együttes - táncegyüttesek, kórusok, gyermektánccsoportok, bábcsoportok - műsorai.
1967-ben "Bogár tanya" néven magán néprajzi gyűjteményt hozott létre Szekszárd-Szőlőhegyen. A tanyán hazaiak mellett 52 országból érkezett vendégek ismerhették meg a Sárköz népi kultúráját, tárgyi emlékeit és Bogár István sárközi dallamkincsét. Szervező munkája mellett mintegy ezer előadást, tájékoztatót tartott a Sárköz népdalairól, népszokásairól.
Publikációi szaklapokban és a Tolna Megyei Népújságban jelentek meg. Könyvet írt a Sárpilisi Népi Együttes sikereiről, keserveiről, történetéről. Még nyugdíjas éveiben is részt vett a Sötétvölgyi úttörőtáborban nyaranta megrendezett néprajzi táborok munkájában, vezetésében.

Halálának híre hírtelen és váratlanául következett be 1990. október 05.-én.

elismerései:

- Magyar Népköztársaság Érdemérem (1952)
- Köztársasági Érdemérem (1961)
- A szocialista kultúráért (1961)
- Kiváló Népművelő (1962)
- Ifjúsági Érdemérem (1974)
- Tolna megyei Tanács Alkotói Díja (1982)
- 2001. augusztus 20. 52/2001.(VII.05) KT számú határozata alapján
  Sárpilis Község Képviselő Testülete lakóhelyünk felvirágoztatásáért, a Sárköz kulturális értékeinek megismertetésért, valamint a gyermekek nevelésében végzett kiemelkedő munkássága elismeréseként. **Posztumusz Díszpolgári címmel tünteti ki**